

רַבֵּנוּ מֹשֶׁה בֶּן מִיָּמוֹן ♦ מִשְׁנֵה תוֹרָה

“בְּשֵׁם יי אֵל עוֹלָם”

רַבְּנּוּ מִשָּׁה בֶּן מִיָּמוֹן

סֵפֶר

מִשְׁנַת תּוֹרָה

“הַמִּקְבֵּץ לַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פִּיהָ כֻּלָּה”

מִגָּה וּמְדִיק עַל-פִּי כְּתָבֵי יָד, בְּצִרוּף אֶחָד-עֶשֶׂר מִפְּתָחוֹת
מִהַדוֹרֵת מוֹפֵת מְנַקֶּדֶת בְּכָרֶף אֶחָד

מהדיר ועורך ראשי: יוחאי מקבילי

עורכי משנה: יחיאל קארה והלל גרשוני

מפעל משנה תורה

הוצאת ישיבת “אור וישועה” בשיתוף ישיבת “תורת החיים”

מפעל משנה תורה

לשחזור נוסח המקור ולביאורו

מהדיר ועורך ראשי: יוחאי מקבילי
מנקד ועורך משנה: ד"ר יחיאל קארה, האקדמיה ללשון העברית
עורך משנה (נוסח): הלל גרשוני, ישיבת תורת החיים

עריכה והתקנה לדפוס: יוסף רוניק
איורים: יונתן עזרן
קטעי סת"ם: אלישע ליפקין
הפקה: יצחק וייספיש

מסת"ב 978-965-7414-01-9 ISBN

מהדורה שלישית מורחבת, מוגהת מכתבי יד ומנוקדת

ניסן תשס"ט

נדפס בישראל, דפוס "חמד"

© כל הזכויות שמורות לעורך הראשי

בעריכת ספר זה הושקעו ממון רב ויגיעה רבה. על כן, לפי דין תורה, ולהבדיל - לפי החוק הבינלאומי, אסור לשכפל, להעתיק, לצלם, לתרגם, לאחסן במאגר מידע, לסדר או לקלוט בכל דרך ובכל אמצעי אלקטרוני, אופטי, מכני או אחר, כל חלק שהוא מתוכן ספר זה. וכבר כתבו והורו גדולי הדורות, שהעובר על אזהרה זו ומסיג גבול המדפיסים - עובר על איסור גזל, ואסור לסייע בידו ולקנות ממנו. השימוש במהדורה זו באחד מן האופנים הללו מותר רק ברשות מפורשת בכתב מבעלי הזכויות, "ישראל לא יעשו עוולה".

הוצאת ישיבת "אור וישועה" בשיתוף ישיבת "תורת החיים"

כתובת: פינת טרומפלדור-חניתה, נווה-שאנן, חיפה, מיקוד: 31034

אתר הספר המלווה מהדורה זו: <http://www.mishnetorah.com>

דוא"ל להזמנות, ולהרשמה לקבלת עדכונים ועזרי לימוד: rambam4u@gmail.com

טלפון: 077-4167003, פקס: 04-8121043

תרומות או בקשות לשימוש במהדורה זו - נא להפנות לאחת מן הכתובות הללו.

מפעל משנה תורה מעודד שימוש במהדורה זו לצורך פיתוח אמצעי לימוד משנה תורה וביאורו.

תיקוני טעויות והצעות לשיפור יתקבלו בברכה בדוא"ל: rambam4all@gmail.com

במסגרת "מפעל משנה תורה" יוצאים לאור ספרי הרמב"ם במהדורות כיס מבוארת.

עד כה יצאו לאור ספר המדע, ספר אהבה, והחבורות "פרקי צדקה ופדיון שבויים" ו"לקראת מקדש".

"דרשו מעל ספר יי וקראו, אחת מהנה לא נעדרה"

(ישעיה לז, ט; מובא בהלי קידוש החודש יט, טז)

"כי מלאה הארץ דעה את יי כמים לגם מכסים"

(ישעיה יא, ט; מובא בסוף משנה תורה)

ספר "משנה תורה" המגיש לפניה, הוא אחת מיצירות המופת שבנכסי הרוח של עם ישראל. זהו החבור הגדול, מלא העז והחזון, שחבר הנשר הגדול, הרמב"ם, לתועלת כל יהודי. הספר מקיף את כל התורה שבעל פה במרכזו, מבררת ומלטשת כפי שלא נעשה מיום מתן תורה בהר סיני.

מיום שיצא לאור ועד היום, עבר החבור שבוישים ושנויים לרב, מהם בידועין מהם שלא בידועין. משום כך, הדפוסים המצויים מלאים שגיאות רבות עד אן מספר, שבוישים והשמטות מחמת הצנזורה הנוצרית, תקוני עריכה של מעתיקים עמי ארצות ומדפיסים שנוקשו ונלכדו בעקביהם, והחבור שיצא מקק מתחת ידי הרמב"ם השתנה עד לגלי הכר.

המהדורה המדיקת ומלאת ההדר שלפניה היא פרי עמל שנים הרבה שהשקיעו בה חכמי ארץ ישראל, וראש לכלם הרב יוסף קאפח זצ"ל, שהתאמץ להגיע אל הנסח המקורי שיצא מתחת ידי הרמב"ם, על פי כתבי היד העתיקים והמדיקים של החבור. יחודה של מהדורת מופת זו, הוא בכנס כל מה שנעשה עד כה בנסיון לשחזר את הנסח המקורי, ובהגשתו לקורא, בתפלה כי קרבנו לאשר ראה בחזונו רבנו הרמב"ם. אף צרפנו לו מפתחות מרחבים, כדי להקל על הקריאה והלמוד בו, בין בעיון בין בשנון.

משנתו השלמה והסדורה של הרמב"ם מסייעת לאדם ללמד את יסודותיה העקריים של התורה שבעל פה כלה בתקופה קצרה. הכרת שבילי ההגות שישעריהם מדע ואהבה, מובילה לתכליתם של החיים, חיי אמת של הכרת הקדוש ברוך הוא, והקנת דרכו במציאות הנגלית לעינינו. עצמת החיים ונצחיותם היא בהליכה מעשית בדרכיו, בטהרת הגוף ובקדשת הנפש.

שמו של הספר, "משנה תורה", שהוא כשמו של ספר התורה המיוחד שנצטוו מלכי ישראל לכתב לעצמם, משקף את יעודו במלוא הדרו: ספר מלכות הבא להשיב לעמנו תפארת ימי קדם. הלומד בספר והוא מלווה בכל עת, יזכה להכיר את סוד קסמם של החיים היהודיים ואת מלוא הדר כבודה של תורה, כפי שעתידה לשוב במהרה בימינו. יהי רצון שיגיעו ימים ותעשינה כל ההלכות שבספר זה למציאות חיה של עם ישראל בארצו, אשר תאיר את העולם כולו.

ואולם שכרם של הלומדים, שהכינו את עצמם לקראת שעה גדולה זו, אינו רק לעתיד לבוא. למוד מקיף של התורה שבעל פה, יש בו כדי להעמידנו על הדרך הראויה שהתורה דורשת מאתנו ללכת בה, ועל חובתנו לעצב את חיינו מתוך אמוץ שבילי ההגות של ההלכה כלה בכל עת ובכל מקום.

אנו תפלה כי סיוע אלהי ילונו להצלחה במשימה נשגבה ורבת הוד זו.

תוכן העניינים

ז	ייחודי המהדורה.....
ח	פתח דבר
כא	מכתבי ברכה.....

משנה תורה

3	הקדמה
33	ספר המדע.....
89	ספר אהבה.....
167	ספר זמנים
309	ספר נשים
399	ספר קדושה
481	ספר הפלאה
537	ספר זרעים.....
643	ספר עבודה.....
755	ספר הקרבנות
803	ספר טהרה.....
951	ספר נזקים
1017	ספר קניין
1093	ספר משפטים.....
1173	ספר שופטים.....

מפתחות ונספחים

	א. רשימת הספרים וההלכות.....כריכה פנימית קדמית
	ב. מפתח ההלכות לפי א"ב..... כריכה פנימית אחורית
	ג. מפתח האיורים..... כריכה פנימית אחורית
	ד. מפתח נושאי הפרקים..... דף אחרון
1248	ה. מפתח כותרות הפרקים.....
23	ו. מפתח תרי"ג מצוות לפי סדר ההלכות וספר המצוות.....
1254	ז. מפתח תרי"ג מצוות לפי המניין הקצר.....
1257	ח. מפתח אזכורי המקרא
1279	ט. מפתח ערכים ומושגים.....
1311	י. מפתח אישים.....
1314	יא. מפתח מידות ומשקלות.....
1317	יב. תולדות הרמב"ם.....

רַבְּנוּ מִשֶּׁה בֶּן מִיָּמוֹן

מִשְׁנֵה תוֹרָה

ייחודי מהדורה זו

◆ הנוסח

הנוסח מבוסס על מהדורת הרה"ג יוסף קאפח זצ"ל, תוך השוואת נוסח מהדורתו לכתבי יד משובחים ומדויקים, ובפרט כתבי היד התימניים הידועים במהימנותם, וכתב היד המאושר בחתימת ידו של הרמב"ם לספר המדע ולספר אהבה. בנוסח זה תוקנו סילופי הצנוורה הנוצרית ואלפי שיבושים אחרים שנפלו בדפוסי החיבור במהלך הדורות.

◆ חלוקת ההלכות

חלוקת ההלכות נעשתה אף היא על פי החלוקה המקורית בכתבי היד, בהתבסס על מהדורת הרב קאפח ובהשוואה לשאר המהדורות המדויקות. לכל הלכה בכתבי היד קבענו פסקה לעצמה. מספור ההלכות במהדורתנו הוא על פי החלוקה שבדפוס וילנא הנפוץ, ומשום כך לעתים בא המספור באמצע הלכה.

◆ חילופי נוסחאות

חילופי הנוסח המשמעותיים בלבד סומנו בשולי הדף, עם הפניית כוכבית (*) בגוף ההלכה. השינויים נלקחו מתוך המהדורות המדויקות: מהדורת הרב קאפח (ק), מהדורת יד פשוטה לרב רבינוביץ' (י), מהדורת מכון ממרא (מ), מהדורת רמב"ם מדויק לרב שילת (ש), חילופי נוסח במהדורת פרנקל, כתב יד אוקספורד החתום ע"י הרמב"ם (א), וכתבי יד נוספים. כמו כן נוספו הערות נוסח על פי תשובות הרמב"ם וצאצאיו.

◆ ניקוד ופיסוק

הספר מנוקד ומפוסק וכל ראשי התיבות מפוענחים. מילים מיוחדות נוקדו כפי שהן מופיעות בכתב ידו של הרמב"ם בפירושו למשנה.

◆ הפניות

נוספו הפניות מלאות לפסוקי המקרא, כולל ציון

שינויים מנוסח המסורה, וציטוטים המשלבים מספר פסוקים. בציטוטים שבהם יש דילוג שלא צוין בכתבי היד, סומן הדבר בשלוש נקודות בסוגריים מרובעים: [...]. כן סומנו הפניות פנימיות ("כמו שביארנו" וכיו"ב) בדברי הרמב"ם.

◆ כותרות

לכל פרק ניתנה כותרת קצרה, המתמצתת את נושא הפרק ומסייעת להתמצאות ולזיכרון.

◆ העיצוב

עמל ויגיעה רבה הושקעו על מנת שתצא מתחת ידינו תורה מפוארה בכלי מפואר. הגשת החיבור כולו בכרך אחד, מאפשרת נגישות קלה לתורת הרמב"ם בשלמותה, וסקירת עניינים שלמים במבט אחד. הספר נדפס על נייר קל ומשובח, באופן שיהיה נוח לנשיאה לכל מקום.

◆ האיורים

כל האיורים וקטעי הסת"ם שורטטו מחדש מעשה אומן בנאמנות למקור בכתבי היד. חלקם אף זהים לציורים שצייר הרמב"ם בכתב ידו בפירושו המשנה.

◆ מפתחות ונספחים

במהדורה זו נוספו אחד עשר מפתחות: מפתח לסדר הספרים וההלכות כסדרם ועל פי א"ב, מפתח האיורים, מפתח נושאי הפרקים ומפתח הכותרות כסדרם, שני מפתחות לתרי"ג המצוות, מפתח פסוקים, מפתח ערכים לכל משנה תורה, מפתח אישים, מפתח מידות ומשקלות, וכן נוסף נספח לתולדות הרמב"ם.

◆ הרמב"ם היומי

סומנה חלוקת הלימוד של שלושה פרקים בכל יום: **▶** ⑤. בהקדמה ובסדר התפילות מובא סימון נוסף עבור הלומדים פרק אחד ביום: **▶** ①.